

De accountantsopleiding aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Prof. J.C.A. Gortemaker en Drs. Ph.J. Maat

In deze bijdrage aan het themanummer zal na een beknopte beschrijving van de huidige situatie worden ingegaan op de ontwikkelingen zoals deze reeds zijn ingezet c.q. binnen afzienbare tijd hun beslag zullen krijgen.

Vakgroep ACAB vandaag

ACAB staat voor Accountancy, Administratieve Organisatie en Bestuurlijke Informatiekunde. De vakgroep verricht onderwijs en onderzoek in de doctorale en postdoctorale fase. Belangrijke activiteiten die niet rechtstreeks uit de naamgeving afgeleid kunnen worden, zijn EDP-Auditing, Operational-Auditing en tezamen met de vakgroep Kosten- en Winstbepalingsvraagstukken de Controllersopleiding. In dit artikel is de schijnwerper gericht op accountancy. Op deze plaats zal niet worden ingegaan op de geschiedenis van de 'Rotterdamse Accountancy School'. De Accountant wijdde hieraan in juni 1990 een themanummer. Vanaf 1 januari 1990 is sprake van een zelfbekostigende postdoctorale opleiding, welke nominaal 2,5 jaar in beslag neemt. Alvorens tot de accountantsopleiding te kunnen worden toegelaten, dienen bepaalde bedrijfseconomische vakken in de vooropleiding te zijn opgenomen.

Gezien de huidige opzet van het bedrijfseconomisch curriculum van de Faculteit der Economische Wetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam voldoen de daar afgestudeerde bedrijfseconomen daar zonder meer aan. De vijf bedrijfseconomische vakken,

Interne Organisatie, Commerciële Beleidsvorming, Financiering en Belegging, Kostenvraagstukken en Winstbepalingsvraagstukken maken op gelijkwaardige wijze deel uit van het curriculum. Ook het vak Boekhouden is daarin opgenomen.

In het kader van de ruimte voor keuzevakken kan men ook de vakken Administratieve Organisatie en Burgerlijkrecht en Handelsrecht nog in het curriculum opnemen. Veel studenten doen als extra keuzevak het vak Belastingrecht en nemen ook nog Financiële Rekenkunde en Levensverzekeringswiskunde mee.

Elke student dient voorts bij één van de vijf bedrijfseconomische vakken een werkcollege van twee semesters te volgen. Kiest men daarbij voor het werkcollege Externe Verslaggeving (één semester, gekoppeld aan één semester Kostenvraagstukken) dan verkrijgt men vrijstelling voor een deel van het hoofdvak Externe Verslaggeving.

Indien men een andere academische opleiding heeft genoten dan bedrijfseconomie of soms ook als men elders bedrijfseconomie heeft gestudeerd, zal men eerst de aanwezige deficiënties moeten opheffen voor men tot de postdoctorale opleiding wordt toegelaten. Met name wordt dan gekeken naar de vakken Algemene Economie, Wiskunde, Statistiek,

Prof. J.C.A. Gortemaker is hoogleraar Accountancy aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en vennoot van Coopers & Lybrand Accountants.

Drs. Ph.J. Maat is sinds 1967 verbonden aan de FEW van de EUR, aanvankelijk bij de vakgroep Kosten- en Winstbepalingszaken, thans universitair hoofddocent bij de vakgroep ACAB.

Boekhouden, Kostenvraagstukken, Winstbepalingsvraagstukken, Interne Organisatie, Financiering en Belegging, Bestuurlijke Informatiekunde en Administratieve Organisatie.

Uiteraard ook naar Burgerlijkrecht en Handelsrecht, Belastingrecht en Financiële Rekenkunde en Levensverzekeringswiskunde. Afhankelijk van de vooropleiding kan dat programma omvangrijk zijn. De faculteit biedt de mogelijkheid om zich als cursist voor de deficiëntiemodules in te schrijven.

Degenen die aan het deficiëntieprogramma hebben voldaan, kunnen daarmee niet het doctoraal examen bedrijfseconomie behalen, maar worden wel toegelaten tot de postdoctorale opleiding Accountancy. Ook de afgestudeerden van de HEAO RA variant en NIVRA studenten die, zoals het tot voor kort werd aangeduid, zijn toegelaten tot de tweede fase kunnen instromen in de postdoctorale opleiding.

Hierna volgt een beknopte schets van het huidige postdoctorale curriculum.

De postdoctorale opleiding bestaat uit drie hoofdvakken:

Externe Verslaggeving

Deel I:

Eén semester hoorcollege, twee uur per week en één semester werkcollege, vier uur per week.

Deze colleges maken op zich ook deel uit van het doctoraalcurriculum en worden verzorgd door de vakgroep Kosten- en Winstbepalingsvraagstukken.

Deel II:

Hoorcollege van twee uur gedurende twee semesters, geprogrammeerd in het jaar waarin ook Controleleer wordt gegeven.

Organisatie van de Informatieverzorging

Participatiecolleges in kleine groepen (maximaal 20 studenten), waarin de literatuur wordt behandeld, gedurende twee semesters drie uur per week.

Practica in kleine groepen, waarin de cases worden behandeld, gedurende twee semesters twee uur per week.

Controleleer

Inleidingscolleges, waarin gedurende de eerste weken wordt ingegaan op controlebegrippen en -methoden aan de hand van een uit te werken casus.

Hoorcolleges, gedurende twee semesters twee uur per week.

Inleiding Practicum en Practica, gedurende twee semesters vier uur per week.

Om de colleges Controleleer te mogen blijven volgen, dient men voor het einde van het eerste semester van het studiejaar te hebben voldaan aan Externe Verslaggeving deel I en dient men zowel het mondeling als het schriftelijk tentamen OIV met goed gevolg te hebben afgelegd.

De studie wordt afgesloten met het schrijven van een referaat; in ca. 15 bladzijden dient een analytische verhandeling over een accountancy-onderwerp te worden gegeven. Tijdens het slotexamen wordt het referaat tegenover een examencommissie van drie personen verdedigd.

Ontwikkelingen

In de beleidsnota van het NIVRA 'Kwaliteit en Samenwerking' (november 1992) staat het belang van de kwaliteit van informatie, in het bijzonder van financiële aard, centraal.

Gesteld wordt: 'een krachtige gemene deler bindt de leden(groeperingen) inhoudelijk, namelijk: informatiedeskundigheid'. Vanuit deze optiek zal in de toekomst de Rotterdamse accountantsopleiding inhoud gegeven worden. Wij richten ons op de zogenoemde 'brede' accountant, in tegenstelling tot de wettelijk controleur sec. Hierbij zal een hoog kwaliteitsniveau nagestreefd worden.

Vanuit dit vertrekpunt zullen de volgende aspecten belicht worden.

Markt

Belangrijk voor de vakgroep zijn degenen die onze studenten afnemen: kantoren en diensten, danwel aanleveren: faculteit en HEAO-scholen. De contacten met kantoren en diensten worden geïntensiveerd. Recent vond een zogenoemde ACAB-dag plaats. Leidinggevers uit de regio werd voorlichting gegeven en voorts kregen zij gelegenheid hun wensen en vragen kenbaar te maken. Met de faculteit vindt gestructureerd overleg plaats. Met de HEAO-scholen in de regio vinden bilateraal gesprekken plaats.

Onderwijs

De vakgroep ACAB heeft aan de faculteit een voorstel voorgelegd voor een doctoraalcurriculum, toegespitst op de postdoctorale opleidingen Accountancy en Controller. Studenten die voor dit 'traject' kiezen, kunnen vrijwel zonder deficiënties in de postdoctorale opleidingen instromen en daar voor de opleidingen relevante vakken al (deels) in het doctoraalcurriculum zijn opgenomen kan tevens een verkorting van de postdoctorale studietijd worden bereikt.

Een voorstel voor een instroomprogramma voor afgestudeerden van de HEAO RA variant is in voorbereiding.

In deze opleiding is het de bedoeling dat het laatste doctorale jaar en de postdoctorale jaren als deeltijdstudie worden aangeboden. Daar de faculteit een deeltijdprogramma voor bedrijfseconomie heeft, kan men de studie zelfs al vanaf de propaedeuse in deeltijd volgen. Dit biedt studenten de mogelijkheid om, naast een werkkring, in het kader van hun opleiding te profiteren van een theoretisch-wetenschappelijke benadering, gekoppeld aan een specifiek beroepsgerichte aanpak.

Deze studenten zullen de drs-titel en vervolgens de kwalificatie registeraccountant behalen. De totale studie zal circa 7 jaar vergen; voor HEAO-ers circa 4 jaar.

Veel energie wordt gestoken in de integratie

tussen Administratieve Organisatie (doctoraal) en Inrichtingsleer (postdoctoraal). Hierdoor zal het AO-onderwijs ook inhoudelijk vernieuwingen ondergaan. Een en ander zal leiden tot een zware AO-component in het doctoraal. Dit vak zal worden aangeduid als Organisatie van de Informatieverzorging (OIV).

Dit vak vormt de basis voor de postdoctorale opleidingen: Accountancy, Operational Auditing, EDP-Auditing, Controllersopleiding en toekomstige opleidingen op het gebied van financieel management.

Controleleer zal ook deels in het doctoraal gegeven worden. Tezamen met AO zal in de doctoraalfase sprake zijn van een studiebelasting van circa 20 studiepunten.

Postdoctoraal zal bij Controleleer het accent liggen op verdere verdieping en zal het toepassingsgerichte – op probleemoplossend niveau – uitgewerkt worden. In deze fase zal een verdere integratie met AO dienen plaats te vinden.

In Rotterdam kunnen de studenten in het kader van Controleleer thans reeds kiezen uit de modules: EDP-Auditing, Operational Auditing, Overheidsaccountancy en Controle van Internationale Ondernemingen. Bij het geven van deze colleges worden gastdocenten ingeschakeld. Het ligt in de bedoeling deze modules verder uit te diepen en te integreren met het referaat.

Het bevorderen van de synergie tussen de vakken van het postdoctoraal en doctoraal is van groot belang. Hieraan wordt thans gewerkt. Een en ander wordt – naast het beter afstemmen van het curriculum – ook gerealiseerd doordat docenten over en weer in verschillende programma's participeren.

Aan de kwalitatieve aspecten van het onderwijs wordt inhoud gegeven door het kiezen van goede docenten, deskundigen en correctoren. De vakcoördinatoren hebben een belangrijke rol waar het de onderlinge afstemming met de parttime docenten betreft.

Het secretariaat van de vakgroep ondersteunt het onderwijsproces; de studenten ontvangen hier tevens studie-adviezen. De docenten

worden van de zijde van de faculteit faciliteiten geboden om hun vaardigheden te ontplooiën. Studenten evalueren het onderwijsproces uitvoerig. Periodiek komen de docenten bijeen voor inhoudelijk overleg. Gezamenlijk worden de inhoud en de innovatie van het curriculum geëffectueerd.

Vanuit kwaliteitsoogpunt bezien, is het soms wenselijk dat hoorcolleges voor een grotere groep gegeven worden. Werkcolleges vinden in kleine groepen plaats. Daarnaast vindt – op verzoek – individuele begeleiding plaats.

De postdoctorale opleiding zal in de toekomst twee jaar in beslag nemen en zal omvatten: Externe verslaggeving, Organisatie van de Informatieverzorging, Controleleer, alsmede de keuzemodule en het referaat. Aandacht zal worden geschonken aan de integratiemomenten bij de verschillende vakken. Bij de studenten ligt hier een knelpunt. Thans wordt nagedacht op welke wijze de toekomstige stage afgestemd kan worden met de postdoctorale opleiding. In de Rotterdamse visie ligt op dit gebied een intensieve samenwerking met kantoren en diensten voor de hand.

Ten slotte wordt onder het hoofd onderwijs nog vermeld, dat de vakgroep ook nadenkt over het geven van (kortere) cursussen op het gebied van het financieel management.

Onderzoek

Circa 10 onderzoekers zijn bezig met promotie-onderzoek. Ter stimulering van dit onder-

zoek is in samenwerking met het Rotterdams Instituut voor Bedrijfseconomische Studies (RIBES) van de faculteit een promotieklas gestart. Binnen de vakgroep hebben een fulltime hoogleraar en een docent expliciet een coördinerende en kwaliteitsbewakende taak op onderzoeksgebied. Overleg vindt plaats met het Tinbergen Instituut (AIO) en het Limperg Instituut. Contractresearch vindt op bescheiden schaal plaats.

Internationale samenwerking

Samenwerkingsverbanden en internationale contacten vinden ondermeer plaats met de Universiteiten van Praag, Antwerpen en de Nederlandse Antillen. Daarnaast geven hoogleraren gastcolleges in het buitenland.

Kengetallen

Teneinde een indruk te geven van de omvang van de activiteiten volgen enige kengetallen:

	1993/1994	1992/1993	1991/1992
Diploma's	71	60	52
Ingeschreven studenten	610	649	565
Docenten	34	25	29
Deskundigen	40	40	39
Correctoren	49	47	52
Budget	f 2,7 mio.	f 2,0 mio.	f 1,7 mio.